

societatis Christianæ, non autem respectu cuiuscumque individui; advertit merito sacram Eucharistiam cæteris sacramentis dignitate præcellere.

Sacramenta, juxta *Moelher*, duobus constantia elementis, uno divino et altero humano, sunt figura Christi Dei et hominis suam per ea actionem in Ecclesia perpetuo continuantis.

CAPUT SECUNDUM.

DE SACRAMENTORUM EFFECTIBUS.

Ipsi Protestantes fatentur aliquam inesse virtutem sacramentis quæ admittunt, alioquin eis non uterentur; sed in eo, sicut in multis aliis, non sibi consentiunt, Sociniani et Anabaptistæ ea habent tantum ut signa exterioris professionis fidei, et distinctionis fidelium ab infidelibus: Lutherani et Calvinistæ arbitrantur justificationem non obtineri per infusionem gratiæ, sed per justitiæ Christi fide apprehensæ imputationem, docent sacramenta gratiam non conferre, verum solummodo idonea esse ad excitandam fidem qua justitia Christi apprehenditur et imputatur, licet quandoque magnificis verbis de illorum efficacia loquantur. Unde, juxta ipsos, verba in administrandis sacramentis proferenda, non sunt consecratoria, sed tantum concionatoria.

Quærendum est igitur in hoc capite 1° an et quomodo sacramenta novæ Legis producant gratiam; 2° qualem gratiam; 3° quis sit character, et an producat.

ARTICULUS PRIMUS.

AN ET QUOMODO SACRAMENTA NOVÆ LEGIS PRODUCANT GRATIAM.

Duplici modo intelligitur gratiam ope sacramentorum produci posse, scilicet ex opere operantis, et ex opere operato, ut aiunt theologi. Gratia producitur *ex opere operantis*, si Deum eam, solo intuitu dispositionum, sive mi-

nistri, sive suscipientis, tribuat; producitur vero *ex opere operato*, si, ex institutione Christi, ritus sacer vim habeat per se gratiam conferendi iis qui obicem non ponunt. Hunc posteriorem operandi modum negant Protestantes, ut pote fundamentali eorum systemati de justificatione per fidem oppositum; contra quos sit

PROPOSITIO.

Sacramenta novæ Legis gratiam, obicem non ponentibus, ex opere operato conferunt.

Prob. Illa propositio est de fide, probatur ex Scriptura sacra, sanctis Patribus et ratione.

1° *Est de fide*; continetur enim in decreto concilii Florentini ad Armenos, his verbis: « Novæ Legis sacramenta... multum a sacramentis differunt antiquæ Legis; » illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per » passionem Christi dandam figurabant: hæc vero nostra » continent gratiam, et ipsam digne suscipientibus conferunt. »

Concil. Trid. definit, sess. 7, can. 2, sacramenta novæ Legis a sacramentis antiquæ Legis aliter quam per cæremonias et ritus differre: ergo differunt per modum gratiam producendi. Expressius loquitur in canonibus 6 et 7, et tandem 8, ait: « Si quis dixerit per ipsa novæ Legis » sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed » solam fidem divinæ promissionis ad gratiam consequendam sufficere; anathema sit. » Ergo 1°.

2° *Probatur Scriptura sacra.* Joan. III, 5: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*; Eph. v, 26: *Ut illam sanctificaret* (Ecclesiam), *mundans lavacro aquæ in verbo vitæ*; Act. VIII, 17: *Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum sanctum*; Joan. xx, 23: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis*; II Tim. I, 6: *Admoneo te ut resuscites gratiam Dei, quæ in te est per impositionem manuum mearum.* Nonne genuinus et obvius sensus prædictorum verborum est, gratiam per ipsum sacramentum produci, non

vero per fidem, occasione sacramenti? Sic tota traditio ea semper intellexit. Idem dicendum est de aliis sacramentis; id non negant Protestantes, supposito quod illa existant. Ergo 2°.

3° *Ex SS. Patribus.* Tertull., lib. de Baptismo, cap. 4: « Supervenit enim statim Spiritus de cœlis, et aquis super- » est, sanctificans eas de semetipso, et ita sanctificatæ, » vim sanctificandi combibunt. »

S. Leo, Serm. 24 in Nativitate Domini: « Dominus Je- » sus originem quam sumpsit in utero Virginis, posuit in » fonte baptismatis; dedit aquæ quod dedit Matri: virtus » enim Altissimi, quæ fecit ut Maria pareret Salvatorem, » eadem facit ut regeneret unda credentem. »

S. Aug., Tract. 80 in Joan. « Tanta virtus aquæ, ut » corpus tangat et cor abluat. » In his textibus effectus evidenter tribuitur aquæ: si autem gratia producat in baptismo ex opere operato, ruit systema Protestantium: ergo merito concluditur sacramenta in genere gratiam sic producere. Ergo 3°.

4° *Ex ratione.* Invicte enim astruitur propositio nostra adversus Protestantes, si clare ostendatur Baptismum gratiam per se producere, non vero fidem excitando: atqui clare ostenditur Baptismum, etc. Si enim Baptismus gratiam produceret solummodo fidem excitando, vel in administrante, vel in suscipiente: atqui neutrum dici potest: non in administrante, cum, fatentibus adversariis, valeat Baptismus ab improbis, hæreticis, vel etiam paganis collatus; non in suscipiente, nam 1° ipsi etiam fatentur Protestantes validum esse Baptismum in lingua ignota administratum, parvulis rationis incapacibus, amentibus et sensu, propter ingravescentem morbum, destitutis collatum: unde fideles in Ecclesia Romana sic baptizatos ad se transeuntes non rebaptizant.

2° Ingens datur discrimen, inter baptisma Joannis et baptisma Christi, ex his Evangelii verbis, Matth. III, 11: *Ego quidem baptizo vos in aqua in pœnitentiam... ipse vos baptizabit in Spiritu sancto et igni.* Atqui tantum non existeret discrimen, si baptisma Christi gratiam per se non

produceret; siquidem baptisma Joannis eandem vim habebat fidem excitandi. 3° Baptismus necessarius non esset necessitate medii; nam fides aliis mediis tam efficaciter vel efficacius excitari posset, v. g., lectione Evangelii, meditatione passionum et mortis Christi, concione vehementi, etc. 4° Gratia sacramenti tam in adstantibus quam in suscipiente produci posset, et sæpe abundantior, quia non repugnat fidem eorum magis excitari: ergo 4°, etc. Aliunde, etc. Ergo.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Voces, *ex opere operato*, non sunt tantum barbaræ, sed et novæ: ergo rejiciendæ sunt.

R. 1°. Quidam ostendere volunt dictas voces grammaticæ regulis non absolute contrarias esse: sed esto quod sint barbaræ, *Melius est reprehendant nos grammatici quam non intelligant populi*, inquit S. Aug. in Ps. CXXVIII.

R. 2°. *Dist. ant.* Prædictæ voces sunt novæ quoad sonum, transeat; quoad rem, *nego ant.* Etenim non negamus eas esse novas quoad sonum; non enim reperiuntur apud Patres: non tamen sunt omnino novæ, siquidem S. Thomas, in 4 Sent., dist. 1, q. 1, art. 5, et antea Innocentius III eis usi sunt: idcirco diximus *transeat*. Sed negamus eas esse novas quoad sensum, siquidem probavimus sacramenta gratiam ex se producere; ergo conveniens erat uti vocibus talem operandi modum clare exprimentibus; non mirum igitur si Ecclesia eas adoptaverit, sicut longe antea voces *Trinitatis, consubstantialis, etc.*, adoptaverat, quod Lutherani et Calvinistæ non reprehendunt. Ergo.

Inst. 1°. Inde sequeretur dispositiones in sacramenta suscipientibus necessarias non esse: atqui hoc repugnat: ergo.

R. Nego maj. In doctrina quidem nostra, certum est dispositiones suscipientis sacramentum non habere virtutem gratiam producendi, verum contendimus, cum universa Ecclesia catholica, eas prærequiri in adultis, tanquam conditiones sine quibus gratia non susciperetur, quod fusius infra dicemus: non nisi ergo per insignem

malæ fidei calumniam, talem sequelam ex doctrina nostra deducere possunt hæretici. Unde merito concil. Trid., sess. 14, cap. 1, dicit: « Falso quidam calumniantur catholicos scriptores, quasi tradiderint sacramentum penitentiae, absque bono motu suscipientium, gratiam conferre, quod nunquam Ecclesia Dei docuit nec sensit. » Ergo.

Inst. 2º. In doctrina Ecclesiæ Romanæ, sacramenta novæ Legis a sacramentis antiquæ Legis in eo differunt, quod gratiam ex opere operato producant, dum alia ex opere operantis tantum eam produxerint: atqui tollitur hoc discrimen, si prærequirantur dispositiones in suscipientibus: ergo.

R. Nego min. Sacramenta enim antiquæ Legis erant signa nuda, nullam virtutem habentia, sed tantum idonea ad excitandam fidem, contritionem, sicque ad obtinendam Dei gratiam: dum, e contra, sacramenta novæ Legis virtutem habent, ex institutione Christi, gratiam obicem non ponentibus conferendi. Quam differentiam sic describit Catechismus concil. Trid., part. 2, de sacramentis, n. 27: « Ex iis igitur quæ de priori sacramentorum effectu, gratia scilicet sanctificante, demonstrata sunt, illud etiam plane constat, excellentiorem et præstantiorem vim sacramentis novæ Legis inesse, quam olim veteris Legis sacramenta habuerunt: quæ cum infirma essent egenaque elementa, inquinatos sanctificabant ad emundationem carnis, non animæ: quare, ut signa tantum earum rerum quæ ministeriis nostris efficiendæ essent, instituta sunt. At vero sacramenta novæ Legis, ex Christi latere manantia, emundant conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi, atque ita eam gratiam quam significant Christi sanguinis virtute operantur. » Ergo.

Obj. 2º. Sola fides justificat, ut patet ex sequentibus B. Pauli verbis; *Justus ex fide vivit*, Rom. I, 17; *Justitia Dei per fidem Jesu Christi, in omnes et super omnes qui credunt in eum*, ibid. III, 22; *Corde creditur ad justitiam*, ibid. X, 10. Ergo.

R. Nego ant. Hanc difficultatem jam solvimus in Tractatu de Gratia, p. 362; in objectis namque textibus et in aliis similibus, fides sumitur modo complexo pro tota religione Christiana; sumitur etiam pro radice justitiæ et fundamento vitæ spiritualis. Non excluduntur aliæ conditiones ad justificationem requisitæ, et sacramenta gratiam sanctificantem producentia. Ergo.

Inst. 3º. Fides sine sacramentis in casu necessitatis justificat. Ergo.

R. 1º. Nego ant. ad sensum Protestantium. Non enim sola fides in eo casu justificat, sed dolor peccati ex perfecta charitate conceptus, ut *alibi probatur*: quamvis ille dolor fidem præsupponat, ab illa tamen est distinctus. Ergo.

R. 2º. Dist. ant. Fides justificat sine sacramentis in re, *conc.*; sine sacramentis in voto, *nego ant.* Etenim in casu necessitatis non exigitur ut sacramenta, etiam magis necessaria, qualia sunt Baptismus et Penitentia, actu suscipiantur: ita providit Deus summe bonus; verum charitas perfecta tunc justificans, votum illorum sacramentorum necessario includit, alioquin non esset perfecta, cum voluntatem omnia Dei mandata servandi non includeret. Ergo.

COROLLARIUM.

Sequitur ex dictis verba quibus utendum est in administrandis sacramentis non esse tantum concionatoria, vel promissoria, ut volunt Protestantes, sed consecratoria. Iº *Non concionatoria tantum*, id est, ad hunc finem prolata, ut fidem in suscipientibus excitent; nam 1º sacramenta gratiam immediate producant; 2º fidem tam in audientibus quam in suscipientibus excitare possent; 3º verba hæc, *Ego te baptizo*, per modum concionatorium non annuntiantur. Ergo 1º. IIº *Non promissoria tantum*; etenim 1º effectus statim producitur, et in futurum non suspenditur; 2º verba quæ adhiberi solent, ut ista: *Ego te baptizo, Ego te absolvo, Ego vos in matrimonium jungo*; etc., nihil promittunt, nihil indicant futurum. Ergo neque concionatoria, neque promissoria sunt, sed consecratoria,

id est, rem efficiunt sacram dantque illi virtutem effectum supernaturalem producendi.

Quæritur an sacramenta gratiam contineant et producant physice vel moraliter.

R. Certum est sacramenta non esse causam principalem gratiæ quam producant, sed tantum instrumentalem, ex arbitraria Christi voluntate constitutam. Instrumentalis autem causa, sicut et principalis, duplici modo effectum producere potest, scilicet physice et moraliter. Causa instrumentalis physica effectum virtute ab alio accepta immediate producit, quemadmodum securis lignum secat: causa vero instrumentalis moraliter agit, si ex aliena intentione causam effectricem excitet, v. g., servus qui jussa domini ad alterum defert.

Quæstio est igitur an, ex institutione Christi, gratia inhereat ritibus sacramentalibus, et ex eorum applicatione in corda suscipientium infundatur; an vero Deus teneatur, ex applicatione ritus sacramentalis, gratiam, juxta legem sibi statutam, in corda rite suscipientium infundere.

Omnes Thomistæ priorem sententiam tuentur, eamque probare intendunt iis ferme argumentis quibus ostenditur sacramenta gratiam producere ex opere operato. Cæteri theologi posteriorem sententiam amplectuntur, et dicunt sacramenta esse entia moralia, atque ideo gratiam moraliter producere. Cum illa controversia nullius momenti nobis videatur, ab illa definienda sapientius abstinendum esse judicamus.

ARTICULUS SECUNDUS.

QUALEM GRATIAM PRODUCUNT SACRAMENTA.

Certum est omnia sacramenta producere gratiam sanctificantem; constat enim, ex dictis, ea producere gratiam: porro gratia simpliciter, gratia producta, collata, suscepta, est gratia sanctificans. Gratia autem sanctificans duplex est, prima scilicet et secunda: *gratia prima* aliam præ-existentm in anima non supponit, et peccatum remittit; *gratia vero secunda* gratiam jam existentem supponit eam-

que auget. Distinguitur insuper gratia sacramentalis, quæ est gratia sanctificans unicuique sacramento specialis, dans jus ad suscipiendas gratias actuales in tempore opportuno recipiendas. *Petit*ur 1° an sacramenta producant gratiam primam; 2° an gratiam secundam; 3° an gratiam sacramentalem, et 4° an in omnibus æqualem. His quæsitis respondemus:

1° Duo sacramenta, scilicet Baptismus et Pœnitentia, ex sua institutione producant gratiam primam; instituta sunt enim ad remittendum peccatum, sive originale, sive actuale, ut in Tractatibus *de Baptismo* et *de Pœnitentia* probatur: peccatum autem originale et peccatum actuale mortale non remittuntur, nisi per infusionem gratiæ sanctificantis, quæ vere est gratia prima. Ergo ideo vocantur *sacramenta mortuorum*, quia spiritualiter mortuos ad vitam gratiæ suscitant.

Diximus *ex sua institutione*, quia fieri potest ut per accidens gratiam secundam producant, si nempe justificatio per charitatem perfectam jam obtenta fuerit, aut si pœnitens sola venialia habens, sacramentum pœnitentiæ suscipiat.

2° Cætera sacramenta primario fine gratiam secundam producant: ex sua quippe significatione supponunt animam vivere, eamque nutriunt, roborant, vel sublevant. Ergo. *Ita omnes*. Unde hæc sacramenta dicuntur *vivorum*.

Diximus *primario fine*; nam multi theologi docent ea per accidens primam gratiam producere posse, nempe in fidelibus ea suscipientibus cum peccato mortali quod ignorant et ad quod nullum habent affectum; nam ex se gratiam conferunt obicem non ponentibus: verum qui bona fide ignorant peccatum in se existens, ad quod nullum habent affectum, obicem ponere non videntur. Ergo. *Ita S. Th. et plerique theologi*. Hinc B. Jacobus de Extrema-Untione agens, ait v, 15.: *Et si in peccatis sit, remittentur ei*.

3° Omnia sacramenta gratiam sacramentalem seu sibi specialem producant: nam 1° differunt in ritu et in significatione; ergo et in effectu; 2° si eandem omnino produ-

cerent gratiam, unicum sacramentum, saltem pluries repetitum, sufficeret, et cætera forent inutilia : atqui certe hoc sine blasphemia dici non posset : ergo.

Gratia autem sacramentalis est quid super gratiam sanctificantem communiter dictam additum, non autem substantialiter diversum, et « dicendum est, » inquit S. Th., 3 part., q. 62, art. 2, ad 3, « quod ratio sacramentalis » gratiæ se habet ad gratiam communiter dictam, sicut » ratio speciei ad genus. »

Hæc gratia dat jus intrinsicum et permanens suscipiendi gratias actuales utiles ad consequendum finem cuiuslibet sacramenti : v. g., gratia sacramentalis Baptismi dat jus ad gratias necessarias ut promissiones Deo factæ serventur, gratia sacramentalis Confirmationis dat jus ad obtinendas gratias requisitas ut Christianus fidem suam publice, etiam in persecutionibus, confiteatur; et sic de cæteris.

Qui sacramentum indigne suscipit, jus istud non acquirit, et qui a gratia sanctificante per peccatum mortale excidit, jus acquisitum perdit : siquidem jus illud in sola gratia sanctificante fundatur; hic agitur tantum de gratia gratum faciente.

4° Sacramenta parvulis collata, ut Baptismus, et olim Confirmatio ac Eucharistia, gratiam in eodem gradu producant; nulla enim est ratio cur inæqualem conferrent, cum sint æqualia respectu omnium, et æquales sint dispositiones in omnibus.

At in adultis, licet eandem gratiam sacramentalem producant quoad speciem, varios gradus producere possunt, et sæpe producant, juxta suscipientium dispositiones; hoc enim evidenter supponit concil. Trid., sess. 6, cap. 7 : « Non modo reputamur, sed vere justi nominamur, justitiam in nobis recipientes, unusquisque suam, secundum mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis prout vult, et secundum propriam cujusque dispositionem et cooperationem. » *Ita omnes sentiunt et docent theologi.*

ARTICULUS TERTIUS.

QUIS SIT CHARACTER ET AN PER SACRAMENTA PRODUCATUR.

Character in genere est nota alicui impressa ut ab aliis rebus secerni possit : sic aliquo signo notantur magistratus, milites, ut a cæteris hominibus secerni possint; sic aliquo modo insigniuntur arbores cædendæ in silva, viri ad triremes damnati, etc.

Character sacramentalis definiri solet : *Signum spirituale, indelebile, animæ impressum, vi cujus sacramentum iterari non potest.* Petitur an reipsa hujusmodi character in anima imprimatur. Negant Protestantes, contenduntque illum esse figmentum, nullum habens fundamentum in Scriptura : contra quos concilium Tridentinum, sess. 7, can. 9, definit, tanquam de fide credendum, tria sacramenta characterem imprimere, sequentibus verbis : « Si quis » dixerit in tribus sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione et Ordine, non imprimi characterem in anima, » hoc est, signum quoddam spirituale et indelebile, unde » ea iterari non possunt; anathema sit. »

Idem tradiderat Eugenius IV, in Decreto ad Armenos, his verbis : « Inter hæc sacramenta tria sunt, Baptismus, » Confirmatio et Ordo, quæ characterem, id est spirituale » quoddam signum, a cæteris distinctum, imprimunt in » anima indelebile, unde in eadem persona non iterantur : » reliqua vero quatuor characterem non imprimunt, et » reiterationem admittunt. »

Ostendemus autem, ubi de tribus illis sacramentis singularim tractabimus, characterem de quo hic agitur fundamentum habere in Scriptura et in traditione.

Leibnitz, licet Protestans, de characterem hæc habet, in suo Systemate theologico, p. 210 : « De characterem seu » signo indelebili quod imprimitur in anima ejus qui sacramenta Baptismi, Confirmationis aut Ordinis suscipit, » multa nonnulli disputant ex scholasticis : sed res plana » est, si tantum cogitetur hominem, suscepto hoc sacra-

» mento, aliquam qualitatem permanentem nactum esse,
» quæ et invalide et illegitime iteratur.»

Si quidam, curiositate ducti, quærant a nobis in quo ille character consistat, fatebimur nos ignorare : scimus per fidem illum imprimi in anima statim ut suscipitur sacramentum, ac proinde esse spirituale ; sed quæ sit ejus natura, nec Scriptura, nec traditio, nec Ecclesia dicit. Non nisi ergo conjecturaliter et cæcutiendo eam investigare possumus : magis expedit silentium.

Queritur cur character imprimatur in anima etiam ejus qui indigne suscipit sacramentum, et cur in ea indelebiter maneat dum amittitur gratia.

R. 1° Quia Deus ita voluit ; 2° quia character per modum virtutis instrumentalis, non vero per formam animam sanctificantem, conceditur. Unde non pendet a libero arbitrio, sicut gratia, sed a solo Deo. Ita S. Th., 3 part., q. 63, art. 5, ad 1. Est igitur in genere gratiarum gratis datarum, non vero in genere gratiarum gratum facientium.

Remanebit etiam post præsentem vitam, « in bonis ad » eorum gloriam, et in malis ad eorum ignominiam : sicut » etiam militaris character remanet in militibus post adeptam » victoriam, et in his qui vicerunt, ad gloriam, et in » his qui sunt victi, ad pœnam.» Sunt verba S. Th. loco citato, ad 3.

CAPUT TERTIUM.

DE MATERIA ET FORMA SACRAMENTORUM.

Quemadmodum in rebus physicis distinguuntur materia et forma, juxta philosophiæ principia (materia est substantia, v. g., lignum, et forma determinat ens speciale ab aliis distinctum, v. g., scannum, cathedram), sic in sacramentis res sensibilis, ut aqua, chrisma, etc., vocata est *materia*, et verba quibus utitur minister dicta sunt *forma*, quia rem sensibilem ad esse sacramenti determinant. Unde S. Aug., Tract. 80 in Joan., n. 3 : « Detrahe verbum, et

» quid est aqua, nisi aqua? Accedit verbum ad elementum, et fit sacramentum.»

Hæc verba in explicandis sacramentis primus adhibuisse videtur Guillelmus Antissiodorensis, initio sæculi decimi tertii ; iis usus est Eugenius IV, in Decreto ad Armenos, dicens : « Hæc omnia sacramenta tribus perficiuntur, videlicet, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, » et persona ministri conferentis sacramentum, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia. Quorum si aliquid » desit, non perficitur sacramentum.» Ex eo tempore hunc loquendi modum omnes usurpaverunt theologi.

Quæ autem nunc vocantur materia et forma, olim dicebantur, *res et verba, elementum et verbum, symbola mystica, res sacramentalis, signum sacrum*, etc. Novæ voces idem expriment, sed multo clarius : ab illis ergo, totius Ecclesiæ usu nunc consecratis, non recedendum est.

De materia et forma uniuscujusque Sacramenti specialiter loquimur in Tractatu de singulis sacramentis : nunc paucis verbis dicendum est tantum 1° de unione materiæ et formæ, et 2° de earum mutatione.

ARTICULUS PRIMUS.

DE UNIONE MATERIÆ ET FORMÆ SACRAMENTORUM.

Duplex esse potest unio materiæ et formæ, physica scilicet et moralis : unio dicitur *physica*, si verba eodem instanti proferantur quo materia adhibetur ; dicitur vero *moralis*, quamvis eodem instanti non proferantur verba, modo, juxta consuetum loquendi modum, vera sint. Unde si quis, fundendo aquam in baptismo, verba *Ego te baptizo* proferat, adest unio physica : si statim post effusionem aquæ verba dicat, est unio moralis : si vero semi hora vel quadrante post lotionem verba proferret, nulla esset unio, quia verba *Ego te baptizo* tunc sensum non haberent, et evidenter nullum esset sacramentum.

In sacramento Eucharistiæ, unio debet esse physica, quia pronomina *hoc, hic*, supponunt materiam esse actu præsentem.